

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput V. Regula secunda: agere contra conscientiam invincibiliter
errantem, peccatum est ejus speciei, & gravitatis, cujus esset, si
conscientia non erraret.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

Omne quod non est ex fide (id est secundum dictamen conscientia) peccatum est. Sic enim, post Origenem, Ambrosium, Chryostomum, Theophilactum, Oecumenium, Theodoretum, Anselmum, illa Apostoli verba interpretantur Patres Concilii Lateranensis can. 41. Sicut & D. Bernardus l. de præcepto & dispens. c. 18. & 20. Tametsi iste non sit unicus sensus eorum, sed & alium eadem verba sensum legitimum habeant, à SS. Patribus similiter traditum, uti vidimus Prölegom. 6. cap. ult. §. 4.

23 2°. ex cap. *litteras* de restit. spoliat. *Quid quid sit contra conscientiam, adificat ad gehennam.*

24 3°. voluntas non fertur in objectum suum, nisi secundum quod à ratione proponitur. *Si ergo proponatur ut malum à ratione errante, fertur in hoc sub ratione mali. Unde voluntas erit mala. Quia vult malum: non quidem id quod est malum per se, sed id quod est malum per accidens, propter apprehensionem rationis.* S. Thomas loco citato.

25 4°. omnis qui agit contra conscientiam, proponentem aliquid ut lege Dei præceptum, quod reverè est prohibitum, vel contra, licet non agat contra Dei legem effectu, agit affectu. Quia vult agere contra eam, & contemnit eam, uti tradit S. Doctor ibidem ad 2.

26 Si dicas 1°. imprudentis esse, sequi ducem errantem. 2°. conscientiam non esse primariam morum regulam, sed secundariam, legi Dei æternæ; tamquam regulæ primariæ subordinatam. Ubi verò regula secundaria præcipit aliquid contrarium primariæ, huic potius obediendum, quàm illi, secundum illud: *Obediendum Deo, magis quàm hominibus.*

27 Ad 1. respondeo id verum esse, dum cognoscitur talis. Secus dum id invincibiliter ignoratur; dum verò vincibiliter, deposito errore, veritas sequenda est.

28 Ad 2. respondeo, dum humana ratio præcipit aliquid contrarium legi æternæ, corrigenda est, eaque correctâ (utpote vincibiliter erroneâ) lex æterna servanda est, uti proximè dixi, & amplius dicam cap. 6.

CAPUT V.

Regula secunda: agere contra conscientiam invincibiliter errantem, peccatum est ejus speciei, & gravitatis, cujus esset, si conscientia non erraret.

29 **R**atio sumitur ex eo quòd voluntas fertur in objectum sibi à ratione propositum, sub ea specifica ratione, & gravitate sub qua sibi proponitur à ratione. Unde agere contra conscientiam, juxta S. Thomam, & Doctores passim, non est peccatum speciale: nisi contra conscientiam agens, directè intendat ei resistere. Tunc enim speciale committit peccatum inobedientia formalis, seu contemptus regulæ suæ, in confessione specialiter ex-
Tom. I.

primendum. Nec agere contra conscientiam semper est grave peccatum; sed tunc est grave, dum quod agitur, tamquam grave peccatum à conscientia proponitur; leve verò, si conscientia solum proponat illud ut leve. Nisi per errorem vincibilem seu culpabilem, proponeret ut leve, quod reverè est grave. Tunc enim foret grave peccatum.

Sed quid si conscientia sic proponat malum esse quod agitur, ut non determinet an mortale sit, an veniale, sed ab eo prorsus abstrahat?

Respondent Navarrus & alii solum esse veniale, si nulla occurrat cogitatio vel dubitatio de mortali, vel de periculo illius, vel de gravitate materiæ. Quia malitia mortalis nec formaliter, nec virtualiter tunc apprehenditur, seu cognoscitur: nullo proinde modo voluntati imputatur. Alii tamen, cum Vasquez & Azorio, censent esse mortale. Quia si nulla ipsi tunc occurrat cogitatio vel dubitatio de mortali, culpa est seu negligentia, aut imprudentia ipsius. Cùm enim cognoscat malum esse, quod operari vult, ad operandum imprudenter procedit, si procedat absque debito examine de quantitate malitiæ, seque culpabiliter exponit periculo operandi id quod graviter est malum. Unde non videtur practicè fieri posse, quin defectus cogitationis vel dubitationis de gravitate malitiæ, ipsius negligentia vel imprudentia tribuatur.

Sed cur dici non potest, cum ingenioso Recentiore, tunc committi peccatum immediate individuatam à parte rei, id est à parte rei nec mortale, nec veniale? Respondeo, partim quia non libet, nec licet in moralibus singularia sequi & nova. Partim quia veri nominis peccatum, à parte rei nec mortale, nec veniale, impossibile est; sicut impossibilis est offensa Dei à parte rei nec magna, nec parva; impossibilis pœna peccati à parte rei nec magna, nec parva; impossibilis quantitas à parte rei nec magna, nec parva, &c.

Et ratio est quia omnis offensa Dei, à parte rei, vel pertingit usque ad divinæ amicitia dissolutionem, vel non pertingit (cùm enim hæc duo contradictoria sint, non est possibile inter ea medium.) Si pertingit, mortalis est. Si non pertingit, venialis. Nihil quippe aliud est offensa Dei venialis, nisi offensa Dei, non pertingens usque ad dissolutionem divinæ amicitia: sicut quantitas parva nihil aliud est, nisi quantitas non magna; pœna levis, nihil aliud nisi pœna non gravis, &c.

Unde offensa Dei, à parte rei nec mortalis, nec venialis, nullum habet in Scriptura vestigium, nullum in Patribus, nullum in Theologis antiquis, imò nullum in Recentioribus, ipso solo excepto. Qui nullo alio fundamento movetur ad singularitatem & novitatem istam, nisi quòd ad contrahendam malitiam venialem necessaria sit illius cognitio; sicut ad contrahendam malitiam mortalem necessaria est cognitio mortalis.

Verum ratio ista nulla est. 1°. quia in simili forma nimis probat, posse utique committi

Zzzz

offensam Dei chymericam, id est quæ nec per-
tingat, nec non pertingat ad divinæ amicitia
dissolutionem, dicendo, ut dicit ipse, quod
ad committendam offensam, non pertingen-
tem ad dissolutionem divinæ amicitia, neces-
saria sit cognitio istius non pertingentia; sicut
ad committendam offensam, eò pertingentem,
necessaria est cognitio istius pertingentia.

35 2°. in sententia Navarri n. 30. relata of-
fensa gravis idè committi nequit, absque cog-
nitione gravitatis, quia alioqui committi pos-
set offensa gravior, quàm foret cognita; at-
que adèd gravior, quàm foret voluntaria. Cui
nihil simile sequitur ex eo quod offensa levis
committatur absque cognitione levitatis. Cùm
levitas non aggravet, sed alleviet malitiam;
nec aliud sit nisi offensa non pertingens ad di-
ctam dissolutionem; eo ipso proinde commit-
tatur, quo committitur offensa eò non per-
tingens. Ad quod sufficit cognitio offensa,
non cognita pertingentia illa. Cùm enim of-
fensa eò pertingens committi nequeat sine ali-
qua istius pertingentia cognitione, saltem vir-
tuali (si vera sit sententia illa) eo ipso quo
committitur offensa, absque ulla istius pertin-
gentia cognitione, committitur offensa non
pertingens; atque adèd offensa venialis. Nec
pluribus opus ad chymericam opinionem illam
refellendam.

CAPUT VI.

*Regula tertia: laborans conscientia erronea, vin-
cibiliter dictante esse faciendum, quod reve-
rà malum est, tenetur eam deponere. Quia,
nisi deposuerit, peccat, sive sequatur eam,
sive contra faciat.*

36 Quid enim peccet, eam sequendo, ratio
est, quia sicut ignorantia, sic error vin-
cibilis non excusat à peccato. Quod verò pec-
cet contra faciendum, ratio est, quia omne quod
contra conscientiam agitur, peccatum est, ut
constat ex dictis cap. 14.

37 Nec idèd homo tunc constitutus est in in-
evitabili necessitate peccandi. Quia peccatum
vitare potest, conscientiam deponendo. Eam
proinde deponere debet, ne peccet. Videri po-
test S. Thomas I. 2. q. 19. a. 6. ad 3. ubi totam
hanc assertionem eleganter tradit his verbis:
*Sicut in syllogismis, uno inconvenienti dato,
necesse est alia sequi: ita in moralibus, uno in-
convenienti posito, ex necessitate alia sequuntur.
Sicut supposito quod aliquis querat inanem glo-
riam, sive propter inanem gloriam faciat quod
facere tenetur, sive dimittat, peccabit. Nec
tamen est inextricabiliter perplexus: quia potest
intentionem malam dimittere. Et similiter, sup-
posito errore rationis, vel conscientia, qui
procedit ex ignorantia non excusante, necesse
est quod sequatur malum in voluntate. Nec ta-
men homo est perplexus: quia potest ab errore
recedere, cum ignorantia sit vincibilis & vo-
luntaria.*

Non temerè tamen deponendus est error 38
sed prudenter. Aliàs perinde esset ac si non
deponeretur. Quia reverà non deprehenderetur
ut error; per consequens licitè & rationa-
biliter non deponeretur, sed cum periculo de-
ponendi conscientiam rectam. Ad prudentem
verò depositionem, sufficit rationabilis per-
suasio quod absque fundamento sufficienti con-
cepta fuerit: cum eo ipso explodenda sit, ve-
lut leviter & temerè concepta. Quod si con-
cepta fuerit ex fundamento existimato certo,
vel probabili, veritas (depositis præjudiciis
& inordinatis affectibus) investiganda est, do-
nec fundamenti falsitas vel insufficiencia appa-
reat. Et tunc error deponendus est.

CAPUT VII.

*Regula servanda ab eo qui laborat conscientia
perplexa.*

Regula prima: laborans conscientia vincibi- 39
liter perplexa, seu vincibiliter credens vel
dubitans, se peccaturum, sive hoc vel illud
fecerit, sive non fecerit, tenetur perplexita-
tem deponere. Quia tenetur peccatum vitare;
atque adèd medium ad id necessarium adhi-
bere. Quod profectò medium est depositio
perplexitatis: utpote, quæ non deposita, pec-
cat, utramvis partem elegerit, ut constat ex
dictis de conscientia vincibiliter errante.

*Regula secunda: laborans conscientia invin- 40
cibiliter perplexa, peccat, si eam partem elegerit,
in qua credit vel dubitat, gravius esse
peccatum. Quia ex duobus malis potest & de-
bet eligere minus.*

*Regula tertia: laborans conscientia invinci- 41
biliter perplexa (quod non contingit in materia
juris naturalis) non peccat, si utramvis partem
elegerit, quando in utraque credit æquale esse
peccatum, vel minus in ea quam eligit. Tunc e-
nim peccatum ipsi non est liberum. Cùm illud ca-
vere nequeat. Ipsi quippe impossibile est utram-
que partem contradictionis vitare. Cùm igitur
ad impossibile nemo teneatur, nihil aliud
ab ipso Deus exigit, nisi ut ex duobus malis
eligat minus, si in aliqua ex duabus partibus
minus ipsi malum appareat, secundum quod
dicitur can. nervi. dist. 13. Cùm in dubiis con-
stringimur, utiliter minimis subdimur, ne in
magnis sine venia peccemus. Et ibidem canone
præcedenti: Duo mala, licet sint omnino cau-
tissimè præcavenda, tamen si periculi necessitas,
vel conscientia perplexitas, ex his unus perpe-
trare compulerit, id debemus resolvere, quod
minori nexu noscitur obligare. Quid autem ex
his levius, quidve sit gravius, pure (aliàs pie)
rationis acumine investigemus.*

CAPUT VIII.

Regula pro laborantibus conscientia scrupulosa.

Scrupulus frequenter quidem est iudicium 42
Squoddam imperfectum, ad unam partem